

KRIVIČNOPROCESNA PITANJA NOVIH METODA OTKRIVANJA I ISTRAGE KRIVIČNIH DELA ORGANIZOVANOG KRIMINALITETA

Prof. dr Stanko Bejatović

I. POJAM, OPRAVDANOST PREDVIĐANJA I NAČIN PRAVNOG REGULISANJA POSEBNIH METODA OTKRIVANJA I ISTRAGE KRIVIČNIH DELA ORGANIZOVANOG KRIMINALITETA

Jedna od osobenosti krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije, odnosno krivičnog procesnog zakonodavstva Jugoslavije uopšte sve do donošenja Zakonika o krivičnom postupku 2001. godine¹ jeste i to da u istom nisu bila predviđena nikakva posebna procesna pravila, a time ni posebne metode otkrivanja i istrage krivičnih dela organizovanog kriminaliteta, i pored toga što su, već poodavno, takve specifičnosti, po pitanju ove grupe krivičnih dela, bile prisutne u ne malom broju savremenih komparativnih krivičnog procesnih zakonodavstva. Odnosno, i pored toga što je takvu mogućnost dozvoljavao i Ustav SFRJ iz 1974. godine. Naime, u čl. 185. st. 2. ovog Ustava bilo je propisano da se Zakonom može propisati da se na temelju odluke nadležnog organa može odstupiti od načela nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava komunikacije ako je to nužno radi vođenja krivičnog postupka ili za bezbednost zemlje. Odnosno, i pored toga što je već poodavno krivičnopravna nauka uopšte ukazivala na neophodnost predviđanja i primene posebnih pravila, metoda i postupaka kada su u pitanju ova krivična dela. Ne ulazeći u razloge takvog normativnog stanja našeg krivičnog procesnog zakonodavstva koji, nema sumnje, ima svoju podlogu i u nedostatku hrabrosti ili pak i iz nekih drugih, čini se uglavnom političkih razloga, priznavanja činjenice

postojanja organizovanog kriminaliteta i na našim prostorima, treba konstatovati da je tek donošenjem Zakonika o krivičnom postupku iz 2001. godine u naše krivičnog procesno zakonodavstvo, po prvi put, uvedeno nešto posebno, specifično, istina skoro simbolično, kada su u pitanju ova krivična dela. Dve su grupe odredaba koje sadrži ovaj zakonski tekst a koje se direktno ili pak indirektno odnose na procesno-pravna pitanja organizovanog kriminaliteta. Prvu grupu čine odredbe koje se direktno i isključivo tiču otkrivanja i dokazivanja ove grupe krivičnih dela², dok druga grupa odredaba to čini posredno i tiču se predviđanja novih mogućnosti zaštite svedoka i oštećenih koje imaju upravo poseban značaj u postupku za krivična dela organizovanog kriminaliteta i pored toga što su predviđena kao opšti instituti krivičnog procesnog prava.³ I pored toga što ovakvo rešenje Zakonika o krivičnom postupku iz 2001. godine predstavlja, posmatrano sa aspekta ove problematike, ne samo prvi već i krupan korak napred, ipak veoma brzo se pokazalo da ono nije dovoljno. Dotadašnja iskustva na polju borbe protiv organizovanog kriminaliteta a posebno rešenja prisutna u komparativnom krivičnog procesnom zakonodavstvu kao i iskustva u njihovoj primeni ukazivala su na neophodnost predviđanja ne malog broja i drugih mera, mera o kojima se, čak šta više, do tada i veoma malo raspravljalo u našoj stručnoj javnosti. Kao posledica toga već izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku iz 2002. godine⁴ uvedeno je posebno poglavlje posvećeno posebnim odredbama za krivična dela organizovanog kriminala⁵, a potom su posebna pravila vezana za ovu grupu krivičnih dela donesena i u Zakonu o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbija-

1 "Sl. list SRJ", br. 70/2001.

2 Radi se o meri nadzora i snimanja telefonskih i drugih razgovora i komunikacija tehničkim sredstvima i optičkim snimanjima lica iz čl. 232. i 233. Zakonika o krivičnom postupku

3 Vidi čl. 109. Zakonika o krivičnom postupku. (Pod Zakonikom o krivičnom postupku, kao i pod ZKP, u ovome radu, podrazumeva se Zakonik o krivičnom postupku iz 2001. god. - "Sl. list SRJ", br. 70/2001 sa svim njegovim kasnijim izmenama i dopunama).

4 "Sl. list SRJ", br. 68/2002.

5 Glava XXIXa ZKP (POSEBNE ODREDBE O POSTUPKU ZA KRIVIČNA DELA ORGANIZOVANOG KRIMINALA).

